

4 Obliba čtení a matematiky u žáků 4. ročníku na základě zjištění PIRLS 2011 a TIMSS 2011

Výzkumy ukazují, že existuje souvislost mezi postojem žáka k danému vyučovacímu předmětu nebo činnosti a jeho školními výsledky. Zároveň se ukazuje, že jde o oboustranný vliv. Jednak to, zda žákovi jde čtení, ovlivňuje, zda čte rád, ale stejně tak i obráceně čím více a rád žák čte, tím je ke čtení motivovanější a čtení mu také jde lépe. Podobně to platí i pro matematiku a další činnosti a předměty. Výzkum TIMSS 2011 ukázal⁷ na datech z jiných zemí, že starší žáci mají méně pozitivní vztah k předmětům. Totéž ukázaly na příkladu matematiky rovněž výzkumy v ČR (Chvál, 2013; Pavelková a Hrabal, 2012). Ve vyšších ročnících (starší výzkumy TIMSS a PISA) pak obliba matematiky mezi českými žáky patří k nejmenším v rámci zúčastněných zemí. Jak je tomu ale u žáků 4. ročníku prvního stupně ZŠ a jaké jsou charakteristiky žáků, kteří matematiku nebo čtení nemají rádi?

4.1 Obliba matematiky a čtení u žáků 4. ročníku ZŠ v mezinárodním srovnání

Pro zjištění oblíbenosti matematiky a čtení jsme sestrojili indexy na základě odpovědí žáků testovaných ve výzkumech PIRLS 2011 a TIMSS 2011 na následující otázky. Index oblíbenosti čtení: *Čtu, jen když musím. Rád/a si s ostatními lidmi povídám o tom, co čtu. Měl/a bych radost, kdyby mi někdo dal knihu jako dárek. Myslím si, že čtení je nuda. Chtěl/a bych mít na čtení více času. Čtení mě baví.* Index oblíbenosti matematiky: *Baví mě učit se matematiku. Nejráději bych se matematiku neučil/a. Matematika je nudná. V matematice se naučím mnoho zajímavého. Matematiku mám rád/a. Je důležité mít z matematiky dobré známky.* Na základě vytvořených indexů jsme mohli rozdělit žáky do tří skupin podle oblíbenosti daného předmětu: žáci, kteří mají čtení/matematiku velmi rádi, potom střední skupina s pozitivním, ale ne vyhraněným postojem ke čtení/matematice a žáci, kteří čtení/matematiku nemají rádi. V následujícím grafu uvádíme, jaké je procento žáků, kteří čtení nebo matematiku rádi nemají. Vzhledem k tomu, že také postoje ke vzdělávání jsou jedním z cílů výuky, můžeme se podívat, jak si v této oblasti vzdělávací systémy v různých zemích stojí. ČR se nachází na pomyslném průměru celkové škály oblíbenosti matematiky i čtení v rámci evropských zemí. Mírně převažuje počet žáků, kteří nemají rádi matematiku (19 %), nad těmi, kteří nemají rádi čtení. Na druhou stranu se však výrazně více žáků přihlásilo jednoznačně k oblíbenosti matematiky (43 %) než k oblíbenosti čtení (30 %). Přestože existuje souvislost mezi těmi žáky, kteří reportují větší oblíbenost daného předmětu, a výsledky žáků v testu v jejich zemi, neplatí tento vztah při porovnávání jednotlivých zemí. Například v zemích s nejlepšími výsledky žáků v matematice (Korejská republika a Japonsko) se mezi žáky s velkou oblíbeností matematiky zařadil nejmenší podíl žáků (23 % korejských a 29 % japonských žáků – srovnej se 43 % českých žáků, kteří se hlásí k velké oblíbenosti matematiky).

⁷ V České republice byli do výzkumu zahrnuti pouze žáci 4. ročníku ZŠ, zatímco v mnoha jiných zemích se výzkumu účastnili jak žáci 4., tak i 8. ročníku povinného vzdělávání.